

**UNIVERZA V LJUBLJANI
ZDRAVSTVENA FAKULTETA
BABIŠTVO, 1. STOPNJA**

Nuša Kerznar

MOTIVI ZA ŠTUDIJ BABIŠTVA

diplomsko delo

MOTIVES FOR STUDYING MIDWIFERY

diploma work

Mentorica: doc. dr. Ana Polona Mivšek

Somentorica: asist. Mateja Kusterle

Recenzentka: viš. pred. Anita Prelec

Ljubljana, 2020

ZAHVALA

V diplomskem delu bi se rada zahvalila svoji družini in ostalim ožjim družinskim članom, ki so me ves čas spodbujali, mi bili v oporo in verjeli vame, da mi bo uspelo.

Hvala vsem prijateljem in ostalim, ki so bili na kakršenkoli način vključeni v času nastajanja diplomskega dela in so mi pomagali, me spodbujali in vlivali voljo, da mi je uspelo priti do konca.

Zahvala gre tudi mentorici doc. dr. Ani Poloni Mivšek in somentorici asist. Mateji Kusterle za vse nasvete in pomoč v času pisanja diplomskega dela. Obenem se zahvaljujem tudi viš. pred. Aniti Prelec za recenzijo in lektorici dr. Alenki Čuš za lektoriranje diplomskega dela.

Najlepša hvala še vsem petim študentkam, ki so si vzele čas in mi s svojo pripravljenostjo na sodelovanje v raziskavi pomagale uspešno zaključiti diplomsko delo.

IZVLEČEK

Uvod: Diplomant babištva je usposobljen za babiško obravnavo, ki se osredotoča na žensko med fiziološko nosečnostjo, porodom, poporodnim obdobjem ter na njenega otroka. Študentje se za ta odgovoren poklic, ki zahteva veliko odrekanja, močne volje, trdnosti, znanja in usposobljenosti odločijo pri rosnih 20-ih letih. Pri tej odločitvi vsakega posameznika žene drugačna motivacija, srečujejo se z različnimi občutki, pričakovanji. **Namen:** Namen diplomskega dela je ugotoviti motive, zaradi katerih se študentje odločajo za študij babištva, raziskati s kakšnimi občutki se srečujejo ob vpisu, kakšna so njihova pričakovanja in kdo je za njih »dobra babica«. **Metode dela:** V prvem delu diplomskega dela je uporabljena deskriptivna metoda dela, s pomočjo katere je bila opravljena analiza obstoječe strokovne in znanstvene literature. Pri iskanju ustrezne literature smo si pomagali s podatkovnimi bazami: COBISS, DiKUL, PubMed, MedNar. V empiričnem delu smo izvedli kvalitativno obliko raziskovanja, in sicer s pomočjo polstrukturiranega intervjuja med študentkami 1. letnika babištva, ki je potekal na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani. Vključenim študentkam je bila zagotovljena anonimnost in možnost odstopa kadarkoli v času raziskave. Sledila je kvalitativno vsebinska analiza intervjujev, pri čemer je bilo izvedeno kodiranje in kategoriziranje besedila. **Rezultati:** V raziskavo je bilo vključenih pet študentk prvega letnika programa babištva, ki še niso opravljale klinične prakse. Študentke so izbirale študij zaradi različnih motivov. Na samem začetku študija so se srečevale z nekaterimi razočaranji glede pričakovanj. Babica je v njihovih očeh pozitivna oseba, ki ima pomembno vlogo za žensko v času nosečnosti, poroda in poporodnega obdobja. **Razprava in zaključek:** Študentke so izhajale iz želje po delu z ženskami, pomagati le-tem do lepe porodne izkušnje, želje po delu z novorojenčki, navdihoval jih je odnos babice z žensko in njeno delo. Na začetku so se soočale s strahom, razočaranjem in obremenitvami. Vseeno jih je naprej gnala želja po tem poklicu, navdušenje, sreča da so tam, kjer so si želele in motiv da postanejo dobre babice – babice, ki bodo opora ženskam, jih bodo poslušale in slišale ter jim s svojim znanjem znale pomagati. Rezultati potrjujejo dognanja predhodnih tujih študij.

Ključne besede: babištvo, karierna odločitev, pričakovanja, profesionalna identiteta

ABSTRACT

Introduction: Midwifery graduate is trained in midwifery care that focuses on a woman during physiological pregnancy, childbirth, the postpartum period, and her child. Students choose this responsible profession, which requires a lot of sacrifices, strong will, strength, knowledge and skills, at the tender age of 20. In this decision, each individual is driven by a different motivation; they encounter different feelings and expectations. **Purpose:** The purpose of the diploma work is to determine the motives for which students decide to study midwifery, to explore what feelings they encounter when enrolling, what are their expectations and who is a "good midwife" for them. **Methods:** In the first part of the diploma work, a descriptive method of work was used, with the help of which an analysis of the existing professional and scientific literature was performed. In searching for relevant literature, we used databases: COBISS, DiKUL, PubMed, MedNar. In the empirical part, we carried out a qualitative form of research with the help of a semi-structured interview between first year midwifery students, which took place at the faculty of Health in Ljubljana. The students involved were guaranteed anonymity and the opportunity to withdraw at any time during the survey. This was followed by a qualitative content analysis of the interview followed, using coding and categorization of the text. **Results:** The study included five first-year midwifery students who had not yet completed clinical practice. The students chose to study because of different motives. At the very beginning of their studies, they encountered with some disappointments regarding expectations. The midwife is in their eyes a positive person who plays an important role for a woman during pregnancy, childbirth and the postpartum period. **Discussion and conclusion:** The students came from the desire to work with women, to help them to have a beautiful experience in life, work with newborns; they were inspired by the midwife's relationship with women and her work. At first, they faced fear, disappointment and burdens. However, they were driven by the desire for this profession, enthusiasm, happiness to be where they wanted to be and the motive to become good midwives – midwives who will support women, listen and hear them, know how to help with their knowledge. The results confirm the findings of previous foreign studies.

Keywords: midwifery, career decision, expectations, professional identity

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	1
1.1.1 Motivi in razlogi za študij babištva	2
1.1.2 Občutki in čustva mladih študentov	3
1.1.3 Kdo je v očeh študentov »dobra babica«.....	5
2. NAMEN	8
3. METODE DE LA	9
4. REZULTATI	10
4.1 Izbira študija	11
4.1.1 Motiv(-atorji) za študij babištva	11
4.2 Občutki ob začetku študija	13
4.2.1 Strahovi in izzivi.....	13
4.2.2 Pričakovanja	14
4.3 Dobra babica.....	14
4.3.1 Lastnosti »dobre babice«.....	14
4.3.2 Odnos babice do ženske	15
4.3.3 Jaz kot dobra babica	16
4.4 Prednost predhodne obporodne izkušnje.....	17
4.4.1 Biti mama = biti babica?.....	17
4.5 Nepopisan list papirja	18
4.5.1 Vživljanje v porodnice.....	18
4.5.2 Zaupanje porodnic	19
5. RAZPRAVA.....	21
6. ZAKLJUČEK.....	26
7. LITERATURA IN DOKUMENTACIJSKI VIRI.....	27
8. PRILOGE	
8.1 Soglasje študenta za sodelovanje v raziskavi	
8.2. Vprašanja za intervju	

KAZALO TABEL

Tabela 1: kategorije in kode	11
------------------------------------	----

1. UVOD

Babištvo oz. babiška nega je zdravstvena obravnava žensk med normalno nosečnostjo, porodom in poporodnim obdobjem, zagotavlja pa tudi obravnavo novorojenčkom/dojenčkom. Njen cilj je ohranjanje reproduktivnega zdravja, načrtovanje družine, posega pa tudi področje ginekologije (ZZBNS – Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, 2013). V Sloveniji usposabljanje kadra za poklic oz. visokošolski strokovni študijski program za babice/babičarje traja tri leta. Po končanem študiju se študentu podeli naziv diplomirana babica oz. babičar in je usposobljen za promocijo ter varovanje reproduktivnega zdravja, vodenje normalnega poroda, izvajanje potrebnih preiskav in pregledov v nosečnosti ter puerperiju, svetovanje na različnih področjih, prepoznavanje patoloških stanj ter sodelovanje z zdravniki in samostojno ukrepanje v okviru pristojnosti (fiziologije). Diplomant lahko izvaja babiško nego, obravnavo zdravih nosečnic, porodnic, otročnic z novorojenčki in izvaja zdravljenje v primeru patoloških stanj po navodilu zdravnika. Ob tem vodi ustrezno zdravstveno dokumentacijo (European Commission, 2018).

Postati študent babištva pri komaj dvajsetih letih pomeni hitro odrasti, se naučiti samostojnosti (Fenwick et al., 2016) v pripravi na poklic, ki zahteva veliko odrekovanja, močne volje, trdnosti, znanja, usposobljenosti, iznajdljivosti (Carolan, 2011) v zgolj treh letih (European Commission, 2018). Delo je odgovorno, zahteva veliko znanja in veščin, ki so predpisana z direktivo EU (Direktiva 2013/55/EU).

V diplomskem delu so v ospredje postavljeni študenti babištva prvega letnika, ki začenjajo svojo študijsko pot. Zanimali so nas motivi, na podlagi katerih so se odločili za ta študij, ki v Sloveniji poteka le na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani. Poleg motivov smo se osredotočili še na njihove občutke ob pričetku študija in osebni pogled na to, kakšna je v njihovih očeh dobra babica. Pridobljeni rezultati s pomočjo intervjuja bodo primerjani z rezultati podobnih študij iz tujine.

1.1.1 Motivi in razlogi za študij babištva

V času šolanja in izobraževanja si vsak posameznik izbere poklic glede na svoje interese, želje, sposobnosti, s tem pa je korak bližje izpolnjenju svojih ciljev. V veliki meri imajo vpliv na odločitve zunanji vplivi, kot so na primer stališča prijateljev, staršev ter zahtevnost samega programa, ki lahko študenta spodbudijo ali celo odvrnejo od nadaljnega šolanja (Gider, 2010).

Cullen in sodelavci (2016) so se v svoji raziskavi ukvarjali z vprašanjem, od kje je izhajala želja/motivacija mladih za študij babištva. Motivacija je eden glavnih elementov za postavljanje in s tem posledično doseganje lastnih ciljev – je razlog, da ljudje nekaj delajo. Pri tem jim zagon za doseganje lastnih ciljev dajejo motivi, ki so sestavni del motivacije in se razlagajo kot želje oz. potrebe, ki vplivajo na posameznikovo delovanje in obenem pojasnjujejo njegovo ravnanje (Strniša, 2017). Ena največjih motivacij, ki so jo zasledili Cullen in sodelavci (2016), je bila osebna izkušnja nosečnosti in poroda oz. izpostavljenost pri porodu oz. obiskih, ki se jih izvaja po porodu. Predvsem je udeležence raziskave navdušila interakcija med babico in žensko oz. porodnico ter delo z novorojenčkom. Nekateri so kot motiv za odločitev za študij izpostavili svoj osebni kontakt z babico, ki je skrbela za njihove bližnje oz. ožje družinske člane. Poleg osebne izkušnje je bilo za nekatere ključnega pomena poslušanje obporodnih zgodb, pozitivnih ali negativnih, s strani bližnjih.

Ni pa vedno osebna izkušnja tista, ki je odločilna. Nekateri so spoznali vlogo babic preko medijev, televizije, revije, knjige, člankov. Najbolj odmevna je bila v času študije resničnostna oddaja "One born in every minute", ki se je predvajala v Združenem kraljestvu in Združenih državah Amerike. Preko te oddaje so študentje dobili vpogled v svet porodov. Zaželeli so si biti tam, pomagati ženski skozi to izkušnjo oz. na splošno pomagati ljudem. Ne glede na to, ali so študentje že imeli osebne izkušnje s porodom ali ne, je ta oddaja na njih imela podoben vpliv, tistim brez izkušenj pa je še dodatno dala vpogled v to, kaj naj pričakujejo. Ugotovljeno je bilo še, da so nekateri ob vpisu v študij opustili gledanje oddaje, saj niso želeli, da bi ta imela vpliv na njihov način dela. Oddaja jih je seznanjala z instrumentalnimi načini poroda in carskim rezom, sami pa so bili bolj predani filozofiji naravnega poroda (Cullen et al., 2016). Motivacija pri nekaterih drugih študentih je izhajala izključno iz ljubezni do otrok in so v študijskem programu babištvo videli odlično priložnost za delo z novorojenčki in dojenčki. Pri teh študentih je bilo

opaziti, da nimajo prave predstave o tem, kaj pomeni biti babica in kaj je pravzaprav njeno delo, menijo Cullen in sodelavci (2016).

Skozi analiziranje besedil intervjujev se je raziskovalcem izoblikovala še ena skupina študentov, ki se je najbolj razlikovala od vseh ostalih. Njihovi motivi za študij babištva niso bili novorojenčki, poslušanje zgodb oz. osebni stiki ali izkušnje z nosečnostjo in porodom, temveč neodločenost o svoji nadaljnji poti/karieri, prav tako so imeli popolnoma drugačen odnos do babištva kot ostale skupine. Seznanjenost z babištvom je v njihovem primeru prišla s strani prijateljev med razpravljanjem o študiju, kar jim je vzbudilo zanimanje in posledično vodilo v odločitev, da poskusijo s tem programom. Spet drugi so si želeli zgraditi kariero in je bilo babištvo dobra iztočnica za naprej, cilj pa na primer deloma pediatrična področja (Cullen et al., 2016).

V zadnjo skupino, ki se je oblikovala glede na rezultate, so se umestili tisti študentje, ki se niso želeli vpisati v program zdravstvene nege, saj jih delo s starejšimi ni zanimalo. Nekaj je bilo takih, ki so sicer prvo leto študija opravili na programu zdravstvene nege, vendar izključno zaradi tega, ker v času njihovega odločanja za študij program babištva še ni bil na voljo. Spet drugi so se tam znašli pod pritiskom (s strani družine, prijateljev, učiteljev) oz. so zaradi večjih zaposlitvenih možnosti najprej opravili šolanje po programu zdravstvena nega in se šele pozneje vpisali na babištvo (Cullen et al., 2016).

Motivi študentov so torej različni; v nekaterih, pravzaprav pogostih primerih, željo izoblikuje izkušnja; babice so s svojim odnosom do ženske med porodom in po porodu vplivale na nekatere. Torej bi lahko rekli, da so bili študentje tako zunanje kot notranje motivirani. Nekateri so izhajali popolnoma iz lastne želje po tem delu, spet drugi so imeli spodbudo iz okolice bodisi s strani babice, medijev ali družinskih članov (Strniša 2017).

1.1.2 Občutki in čustva mladih študentov

Največkrat se na samem začetku študija pozabi na občutke, čustva mladih študentov babištva, ko na prvi šolski dan pridejo v popolnoma nepoznano okolje, sedejo v predavalnico, kjer se srečujejo z neznanimi obrazi, ne vedo kaj pričakovati, kaj jih čaka. Fenwick in sodelavci (2016) so se v raziskavi osredotočili prav na to. Raziskovali so občutke in čustva študentov, ko so pričeli s programom izobraževanja za babico, kje so našli podporo, kaj so pričakovali. Študentje, vključeni v raziskavo, katerih starost je bila do

20 let, so pričakovali v veliki večini sošolce svojih starosti, vendar so v več kot 90 % prevladovali tisti med 30. in 40. letom starosti. Kot prvi vtis in občutja so izpostavili presenečenje, strah, preobremenjenost, občutek zapostavljenosti zaradi starejših študentov, težave pri vzpostavljanju stikov oz. prijateljstva s kolegi. Zaradi razlike v letih in lastne neizkušenosti v primerjavi s tistimi z izkušnjami so bili negotovi, prevzel jih je občutek izgubljenosti, izoliranosti. Izoblikovali so si mnenje, da bodo starejši študentje zaradi preteklih izkušenj dobre ali celo boljše babice od njih, sami pa so dvomili vase, v svoje sposobnosti (Fenwick et al., 2016).

Pomembno vlogo pri študiju babištva ima tudi klinična praksa, ki jo študentje pričnejo opravljati že v prvem letniku. Praktično usposabljanje temelji na razvoju ustreznih kompetenc, s pomočjo katerih naj bi študent neodvisno in odgovorno ravnal pri svojem delu in že pridobljeno teoretično znanje prenesel v prakso (Plemen, Mivšek, 2017). Fenwick in sodelavci (2016) so ugotovili, da je v njihovem primeru na klinični praksi prihajalo do dodatnih težav. Zaposlene babice študentov niso jemale resno, prihajalo je do diskriminacije, saj naj bi bili po njihovem mnenju zaradi premalo življenjskih izkušenj neprimerni za ta poklic. Mentorice so trdile, da bi morala vsaka ženska, ki se odloči za ta poklic, že imeti svojega otroka. Prihajalo je do frustracij zaradi pomanjkanja tolerance, podcenjevanja. Klicale so jih po imenih kot so npr.: "baby", jim namenjale neprimerne komentarje na osnovi neizobraženosti s področja zdravstva. Plemen in Mivšek (2017) sta v slovenski raziskavi prišli do podobnih ugotovitev. Študentje so izpostavili, da zaradi občutka nesprejetosti, nezaželenosti, nezainteresiranosti kliničnih mentorjev ter prepuščenosti samemu sebi niso uspeli pridobiti ustreznih babiških kompetenc za delo. Zato je bila njihova ocena prve klinične prakse v večini predstavljena kot zelo stresna situacija z občutki negotovosti, razdvojenosti med teorijo in prakso, neizkušenosti, nesprejetosti v klinično okolje, strahu in stresa (Plemen, Mivšek, 2017). Dvomi o sebi in svojih sposobnostih so se zaradi spraševanja, kako bodo na njih gledale porodnice, kako bodo dojemale njihovo mladost, neizkušenost, ali bodo zavrjeni z njihove strani, samo še bolj okrepili (Fenwick et al., 2017).

Kasneje so mladi študentje ugotovili, da ima mladost lahko tudi prednosti. S strani žensk je prihajalo do pozitivnih odzivov, zaradi mladosti so z mlajšimi ženskami lažje vzpostavile zaupanje in stkale dober odnos, bolj so se jim odprle, več so jih spraševale. Niso se

primerjali z ženskami in njihovimi izkušnjami kot starejši študentje, lažje so bili tudi nepristranski (Fenwick et al., 2016).

1.1.3 Kdo je v očeh študentov »dobra babica«

Študentje se za študij navadno odločajo z vizijo, da bi postali zgledni strokovnjaki. Kako vidijo babice, kakšna je njihova vloga oz. kdo je zanje »dobra babica« so ugotavljali Bass in sodelavci (2015) ter Carolan (2011) v svojih raziskavah, kjer so si študentje zgradili/oblikovali model idealne babice.

V študiji Carolan (2011) so kot prvo navajali, da mora imeti babica dobre komunikacijske spretnosti, ki se kažejo v njeni dostopnosti za žensko. Pomembne lastnosti so tudi pripravljenost odgovarjati na vprašanja, znanje, ki se kaže predvsem v tem, da ženski razloži stvari na njej dostopen način ter ji zna prisluhniti in jo slišati. »Dobra babica« je po njihovem mnenju po naravi pozitivno naravnana, empatična, zna vzpostaviti prijateljski odnos, je skrbna in nudi podporo ves čas obravnave (Carolan, 2011). Tudi Bass in sodelavci (2015) ugotavljajo podobno. Zlasti je bila poudarjena podpora ženski s strani babice, ki naj bi bila tako psihična kot fizična. Žensko informira in si prizadeva njene želje uresničiti, če ni kontraindikacij za to. Skupaj s porodnico naj rešuje skrbi in strahove, ženski zagotavlja skrb in okolje, ki ga le-ta želi za otroka. Babica ne predstavlja podpore samo ženski, temveč tudi njenemu partnerju in celotni družini, so ugotovitve Bass in sodelavcev (2015). Babica se zaveda, da ženska potrebuje ustrezno negovanje in je pri obravnavi spoštljiva, še posebej, če ima ženska posebne potrebe, bodisi zaradi kulture oz. preteklih izkušenj (Carolan, 2011).

Ena od pomembnih značilnosti babice naj bi bilo njeno prepričanje v naravni porod in zaupanje v žensko telo ter njene sposobnosti, da rodi po naravni poti (Carolan, 2011). Na tej poti se babica trudi žensko navdihovati, jo podpirati, da prične zaupati v proces poroda, v svoje telo in zmožnosti roditi otroka brez nepotrebnih intervencij. Ženski »dobra babica« zagotavlja osebni prostor in ji ga pomaga zaščititi, še dodajajo Bass in sodelavci (2015). Študentje so v okviru te teme izpostavili slabše znanje žensk/porodnic glede samega procesa poroda in dodali, da bi oni na tem področju naredili nekaj več. Ženskam bi zagotavljali znanje, jih poučevali in s tem omogočili, da bi pri porodu oz. odločitvah glede poroda lahko z babico sodelovale (Bass et al., 2015; Carolan, 2011) v enakovrednem

odnosu. S tem bi po njihovem mnenju olajšali delo babice, ker bi ženske informirano sprejele odločitve glede na osebna prepričanja, ob predhodno predstavljenih dokazih (Carolan, 2011). Poleg zgoraj omenjenega izobraževanja žensk, Bass in sodelavci (2015) dodajajo še, da je izobraževanje babic prav tako pomembno, saj naj bi tako lažje prepoznavale in uresničevale potrebe in cilje posamezne ženske in ji pomagale pri premagovanju strahov.

Po analizi mnenj študentov, je babica podpornica in zagovornica ženske, se zavzema za njene želje in ji nudi občutek varnosti. Njena vloga je poleg zaščite žensk še promocija zdravja, zavzemanje za zdravo in varno nosečnost, spodbujanje varnega in zadovoljujočega poroda (Bass et al., 2015; Carolan, 2011). Babica je varuh fiziologije, varuh ženske, njen zagovornik in podpornik (Bass et al., 2015).

Po mnenju študentov mora biti babica usposobljena tudi za delo v različnih pogojih, znati mora delati pod pritiskom, biti mora prilagodljiva (Carolan, 2011) ter usposobljena za prepoznavanje in hitro ukrepanje, ko pride do odstopanj od naravnega poroda (Bass et al., 2015) in je predana svojemu delu ter je ženskam na voljo ves čas (Carolan, 2011).

Da so začetki vsake nove poti v življenju težki, polni ovir in izzivov lahko razberemo tudi po izsledkih raziskav Bass in sodelavci (2015) in Carolan (2011). Študentje so se srečevali predvsem z negativnimi občutki, ko so vstopili v novo okolje. Strah, stres, preobremenjenost, občutek zapostavljenosti, prva klinična praksa je bila ocenjena kot stresna situacija, prihajalo je do diskriminacije, občutka nezaželenosti, dvomov o sebi in svojih sposobnostih. Da bi kljub temu negativnemu priokusu s podporo in motivacijo poskrbeli, da študentje ne bi pozabili zakaj so tu, ne bi obupali in bi glede na svoje motive in vsa pričakovanja izoblikovali in uresničili vlogo njihove »idealne« babice. Opomnilo bi se jih na to, kako jih je navdušil odnos med babico in žensko, delo babice z novorojenčkom, na njihovo ljubezen do otrok in željo delati z njimi ali pa samo spomniti na to, kaj je cilj njihove karijerne poti in da se na začetku ne sme obupati.

Babica je podpornik in zagovornik ženske, omogoča ji varno okolje, pridobi zaupanje, ženski prisluhne in jo sliši. Verjame v naravni porod in je varuh fiziologije, vendar na podlagi svojega znanja, ki ga nadgrajuje zna oceniti situacijo in ve, kdaj prositi za pomoč sodelavcev ali ostale zdravstvene strokovnjake. Po besedah študentov študije Bass in sodelavcev (2015) je babica varuh ženske. V nadaljevanju smo pri skupini petih mladih

neizkušenih študentk babištva ugotavljali prav vse zgoraj naštet: kaj je bil njihov motiv za študij, kakšna je »dobra babica« v njihovih očeh in kakšni so bili začetki študija.

2. NAMEN

Namen diplomskega dela je s pomočjo intervjuja ugotoviti motive/razloge, zaradi katerih se študentje iz Slovenije odločajo za študij babištva. Osredotočilo se je tudi na njihove občutke ob samem začetku študija, na pretekle izkušnje glede poroda (npr.: ali imajo otroka/e ali so bili že pri porodu) in vlogo babice v njihovih očeh. Pridobljeni rezultati ob primerjavi s tistimi iz predhodno opravljenih študij nam bodo omogočili dobiti odgovore na raziskovalna vprašanja.

Raziskovalna vprašanja diplomskega dela so:

- Kateri so glavni motivi, ki vplivajo na odločitev za študij babištva?
- Katere so bistvene razlike/podobnosti pri motivih za študij babištva med študenti iz tujine in Slovenije?
- S kakšnimi občutki se študentje srečujejo na začetku študijske poti?
- Kakšna je po mnenju študentov dobra babica?

3. METODE DE LA

V diplomskem delu je bila v prvem delu uporabljena deskriptivna oz. opisna metoda dela, s katero smo opravili analizo že obstoječe literature. Ustrezna znanstvena in strokovna literatura je bila iskana s pomočjo spletnih podatkovnih baz COBISS, DiKUL, PubMed, MedNar ter ključnih besed v slovenskem jeziku: babištvo, karierna odločitev, pričakovanja, profesionalna identiteta in v angleškem jeziku: midwifery, career decision expectations, professional example. Literaturo smo izbirali glede na naslednje vključitvene kriterije: mlajša od deset let, slovenski ali angleški jezik, vsebinska ustreznost in omogočena dostopnost do celotnih člankov.

Drugi, empirični del diplomskega dela temelji na kvalitativni obliki raziskovanja. Uporabljena tehnika je bila polstrukturiran intervju, ki smo ga izvedli v študijskem letu 2019/2020, in sicer v mesecu decembru 2019 na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani. O raziskovalnem dizajnu je presodila Katedra za babištvo na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani.

Študentom prvega letnika babištva je bilo poslano vabilo za intervju, na katerega se jih je od 15 študentov javilo pet (33 %). Sodelovanje je bilo prostovoljno. Zagotovljena jim je bila zaupnost in možnost, da kadarkoli odstopijo od raziskave. Pred začetkom intervjuja je bila predstavljena raziskava, vsak posameznik je dobil v pregled in podpis Soglasje študenta za sodelovanje v raziskavi (priloga 1), predstavljen jim je bil tudi potek intervjuja, seznanjeni so bili s snemanjem pogovora, s katerim so se strinjali.

Polstrukturiran intervju je bil sestavljen iz osnovnih devet vprašanj, sestavljenih na podlagi pregleda literature, ki smo jih po potrebi dopolnjevali s podvprašanji (priloga 2). Potekal je individualno, z vsakim študentom v prostorih Zdravstvene fakultete, kjer ni bilo prisotne tretje osebe. Pogovor se je snemal, nato pa je bila opravljena transkripcija. Po narejeni transkripciji, kjer se je celoten pogovor pretipkal v Word dokument in se hranil na osebнем računalniku avtorice diplomskega dela, so se posnete datoteke pogovora izbrisale.

Analiza intervjujev oz. transkriptov je potekala s pomočjo kvalitativno vsebinske analize, kjer smo uporabili odprto kodiranje, ki je postopek kategoriziranje enot pridobljenega besedila. S tem načinom analiziranja smo ponavljajočo se vsebino intervjuja združili v teme oz. vzorce. Najprej smo začeli s konkretnimi povzetki besedila (kategorije nižjega

reda) in nadaljevali v smer večje splošnosti (kategorije višjega reda) (Kordeš, Smrdu, 2015).

4. REZULTATI

V raziskavo je bilo vključenih pet študentov babištva, ki so obiskovali prvi letnik višje strokovne šole babištva prve stopnje v študijskem letu 2019/2020 na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani, ki je edina slovenska zdravstvena fakulteta, ki izobražuje babice. Vsi intervjuvanci so bili ženskega spola in bodo v nadaljevanju tako tudi omenjeni. Zaradi zagotavljanja anonimnosti študentkam, se jih bo označevalo s številkami (Študentka 1, Študentka 2 itd.); zaporedje števil pa ne sovпада z zaporedjem intervjuja; njihovo identiteto pozna le avtorica.

Starost udeleženk raziskave se je gibala med 19. in 21. letom starosti, prihajale pa so iz različnih srednjih šol. Dve izmed njih sta pred študijem obiskovali gimnazijo, ena srednjo zdravstveno šolo, ena srednjo zdravstveno in kozmetično šolo – smer kozmetika in ena srednjo šolo za farmacijo. Vsem so bila v času intervjuja zastavljena enaka vprašanja, podvprašanja so bila vključena po potrebi. Vse študentke, razen ene, so bile prisotne prvi dan študija na uvodnih urah, vendar kljub temu Študentka 1 ni imela težav pri odgovarjanju na vprašanja, ki so se navezovala na prvi vtis/začetek študija. Glede lastnih izkušenj s porodom so bili odgovori v večini primerov identični, vse so dejale, da svojih otrok še nimajo. Študentka 1 je dodala, da ima sicer veliko željo imeti otroka, vendar je mnenja, da je še premlada in ji je trenutno prioriteta študij. Študentka 4 prav tako nima lastne izkušnje s porodom, vendar je izpostavila, da je že bila v situaciji, ko se je porod začel in da tudi to jemlje kot neko lastno izkušnjo. Nobena izmed njih pa še ni opravljala kliničnih vaj ali prakse na kliniki.

Podatke zbrane v raziskavi smo obdelali s pomočjo kvalitativno vsebinske analize, pri čemer smo si pomagali z odprtim kodiranjem in kategoriziranjem besedila. Oblikovalo se nam je pet kategorij z različnim številom podkategorij oz. kod. Izbrane kategorije in kode so prikazane v Tabeli 1.

Tabela 1: kategorije in kode

KATEGORIJE	KODE
Izbira študija	Motiv(-atorji) za študij babištva
Občutki ob začetku študija	Strahovi in izzivi Pričakovanja
Dobra babica	Lastnosti dobre babice Odnos babice do ženske Mnenje o sebi kot dobri babici
Prednost predhodne obporodne izkušnje	Biti mama = biti babica
Nepopisan list papirja	Vživljanje v porodnice Zaupanje s strani žensk

V nadaljevanju avtorica predstavi rezultate, glede na omenjene vsebinske sklope.

4.1 Izbira študija

Pri vprašanju, ki se je navezovalo na njihovo odločitev za študij babištva, se je izoblikovala zgolj ena podkategorija.

4.1.1 Motiv(-atorji) za študij babištva

Študentka 1 je kot svoj motiv izpostavila veliko željo po lastnih otrocih. Ta študij ji omogoča delo na tem področju; torej z nosečnicami, porodnicami, materami in otroki že zdaj, ko njene želje še ni mogoče realizirati oz. ji bo študij babištva ta stik z njimi

omogočal celo življenje. Zaradi večkratne izkušnje pomoči ženskam, se bo lažje pripravila na lastno nosečnost, porod, starševstvo; na to, kar jo bo čakalo.

Nega otroka, ki je del programa srednje zdravstvene šole, je navdušil Študentko 2. Povedala je, da je na klinični praksi oz. vajah pri predmetu Nega otroka ugotovila, kaj jo zares veseli in to je pomoč mamiciam, ženskam ter rokovanje z novorojenčki. Dodala je še, da se je v tej smeri veliko bolj znašla kot pri delu s starejšimi, s katerimi si ne želi delati.

Študentka 3 je o programu babištva začela razmišljati, ko se je o tem pogovarjala s sošolkami. Ena izmed njih se je na to smer tudi vpisala, sama pa je to željo sprva nameravala opustiti po pogovoru z družino.

»... tudi jaz sem o tem razmišljala, vendar po pogovoru doma, ko so dejali, da zdravstvo v Sloveniji ni ravno urejeno in si niso tega zame želeli, sem željo opustila. Na koncu sem se vseeno odločila za to smer, kar je bila moja lastna odločitev. Saj imam rada otroke, še posebej rada pa delam z ženskami. Glede na prej, pa imam zdaj doma podporo vseh in so zelo zadovoljni.«

Študentki 4 je bila vzor njena mama, ki je opravljala poklic patronažne medicinske sestre. V njeno delo so bile vključene mamice po porodu ter njihovi otroci in kar jo je najbolj pritegnilo, je bilo razlaganje mame o odnosu z ženskami, njihovo zaupanje, svetovanje in reševanje njihovih skrbi, rokovanje z novorojenčki, dojenčki.

Pri Študentki 5 je navdušenje kot v primeru Študentke 3 izhajalo iz prijateljskih krogov.

»V srednji šoli smo imeli poklicni maraton in nisem imela pojma, kaj bi rada. Moj sošolec je šel pogledat babištvo in ga je zelo pohvalil; takrat sem začela razmišljati, da to obstaja. To smer sem si nato bolj podrobno ogledala.«

Na odločitev, da se vpiše na babištvo je vplivala tudi njena želja za delo z ženskami. Na medicino si ni želela, saj je mnenja, da kot zdravnik pacientom oz. v tem primeru ženskam nisi tako blizu kot ti to omogoča babištvo.

4.2 Občutki ob začetku študija

Z vprašanjem o tem, s kakšnimi občutki so se študentke srečevale ob začetku študija babištva (tako na uvodnih urah kot tudi na prvih urah predavanj) in kakšna pričakovanja so imele, smo želeli ugotoviti njihove prve študijske izkušnje. Občutki, s katerimi so se študentke srečevale ob prvih dneh študija, so bili tako negativni kot pozitivni.

4.2.1 Strahovi in izzivi

Študentka 1 in Študentka 5 sta izpostavili predvsem pozitivne občutke. Obe sta bili navdušeni in sta med drugim izpostavili, da ju ne glede na vse pridobljene informacije niso prestrašili.

»... opozorili so nas na veliko stvari, vendar sem bila vseeno navdušena; bila sem srečna, da sem prišla na ta študij in kljub vsemu me niso prestrašili.« (Študentka 5)

Študentki 2 in 3 sta bili neopredeljeni med pozitivnimi in negativnimi čustvi. Povedali sta, da so ju na uvodnih urah prestrašili, ko so jim predstavili program z vsemi predmeti oz. sklopi ter vse ostale naloge, ki jih čakajo v prvem študijskem letu. Kljub temu sta obe odgovor zaključile pozitivno.

Študentka 2 je izpostavila: *»Vedela sem, da bo zelo naporno, da je zelo obsežen študij, ampak imam vseeno neko motivacijo, da mi ga bo uspelo narediti.« (Študentka 2)*

Študentka 3 je odgovor zaključila, da se je, ne glede na vse kar jih čaka, študija zelo veselila, čemur je pripomoglo še izpolnitev njene velike želje po vpisu na ta program. V primerjavi z ostalimi, je bila Študentka 4 bolj negativna. Tudi njo so kot prejšnji dve prestrašile obremenitve programa in tempo, kateremu bodo morali dosledno slediti, bila pa je tudi razočarana nad samo sestavo predmetnika, saj je bila mnenja, da so nekateri predmeti nepotrebni za babištvo in bi moral biti študijski program bolj osredotočen na vsebine, pomembne za delo babice.

4.2.2 Pričakovanja

Glede pričakovanj se jih je večina osredotočila na sam študij, njegovo organizacijo in potek. Študentke so povedale, da so si predstavljale boljšo organiziranost programa, da pa se jim je že na samem začetku zdelo, da na splošno vlada zmeda. Glede na obsežnost študija so pričakovale naporno leto in da bo vse bolj osredotočeno na predmete, ki so za poklic babice zares pomembni:

»Imela sem dosti višja pričakovanja ... pa se je na koncu izkazalo ..., skratka bila sem kar razočarana, sploh s strani predmetov, ki niso vezani na babištvo, so me kar malo zamorili.« (Študentka 4)

Študentka 1 je edina svoja pričakovanja že vezala na babištvo po študiju, in sicer kaj ji bo babištvo omogočilo, kaj pričakuje od njega. To pomeni delo z nosečnicami, porodnicami oz. ženskami, ki potrebujejo pomoč babice ter rokovanje z novorojenčki, kasneje dojenčki.

4.3 Dobra babica

Odgovori na vprašanje kdo oz. kakšna oseba je v njihovih očeh dobra babica so se umeščali v tri podkategorije, ki bi jih lahko poimenovali lastnosti dobre babice, odnos babice do ženske in jaz kot dobra babica.

4.3.1 Lastnosti »dobre babice«

Vseh pet študentk se je pri lastnostih, ki odlikujejo »dobro babico« strinjalo, da je ključnega pomena znanje, ki ga zna uporabiti; torej kako teorijo prenaša v prakso. Študentka 5 je dodala, da se ji zdi pomembno zaupanje babice v svoje sposobnosti in znanje. Druga lastnost oz. večšina, pri kateri so bile enotne, je bilo delo pod pritiskom. V situacijah, v katerih je potrebno hitro in učinkovito ukrepanje »dobre babice« je ne zajame panika, ampak zna odreagirati ustrezno in mirno.

Študentka 5 je zaključila svoj odgovor: *»... ve, da ima znanje, zna ukrepati in vprašati za drugo mnenje, ko je to potrebno ...«*. Torej ima strokovno samozavest/samozaupanje.

Zadnja skupna lastnost, ki so jo za »dobro babico« izpostavile intervjuvanke, se je nanašala na zavedanje, da nikoli ne znaš vsega, si odprt za dodatna izobraževanja, da slediš novim načinom dela, si naklonjen spremembam:

»Mislim, da je pomembno in potrebno slediti novostim, načinom, raziskavam, odkritjem, teorijam, dobro je, da ne zaostaneš (pri svojem delu).« (Študentka 4)

Študentka 1 je že naštetim lastnostim »dobre babice« dodala še: *»Kaže čustva, ampak ne preveč. Ostaja strokovna v izražanju tako čustev kot besed.«*

Odgovori, ki so se še pojavljali so bili, da mora biti babica prijazna in dostopna ženski (Študentka 2), jo skuša razumeti in pomagati kolikor se le da (Študentka 3) ter je vredna zaupanja (Študentka 5).

Je *»Tista, ki ne vsiljuje svojega mnenja, načina dela, (pač) pa je tam in žensko spodbuja, da zmore, ampak v tistem trenutku, ko opazi, da bo potrebno ukrepati pa to zna.« (Študentka 4)*

S tem odgovorom se že navežemo na naslednji pomemben sklop.

4.3.2 Odnos babice do ženske

Pri naštevanju lastnosti »dobre babice« se je večina anketirank osredotočila tudi na odnos med žensko in babico. Mnenja so bila, da mora babica pokazati skrb za žensko/porodnico, ji dati občutek varnosti, si pridobiti njeno zaupanje in kot je nadaljevala Študentka 1:

»Pokazati mora, da ji je mar, saj ji ženska veliko zaupa – se pravi svojo celotno intimnost in zato mora imeti občutek varnosti ob njej.« (Študentka 1)

»(Babica) Ti je v psihično podporo, upošteva tvoje želje, je prijazna, zna svetovati, ti pove, katere so možnosti in se potem sama odločiš kar želiš, ti je v oporo, te vodi, ti daje napotke.« (Študentka 2)

Podobno je odgovorila Študentka 3, ki je nadaljevala, da je poleg podpore ženski in upoštevanju njenih želja pomembno še razumevanje in spodbujanje ženske s strani babice, njena sočutnost in pomoč v primeru, da pri porodu ni prisoten partner. Nujno je, da se babica na žensko ne znaša, je ne nadira. Študentka 4 je prav tako izpostavila pomen

spodbude za žensko, da v najtežjih trenutkih ne obupa. Poudarila je tudi potrebo, da zna babica pomiriti, ko je to potrebno in prepreči nepotrebno paniko.

Študentka 5 je zaključila, da biti prava babica pomeni,

»...da pri ženski znaš oceniti, kaj potrebuje, nuditi spodbudo ali pomoč, da veš, kaj je potrebno narediti. Na podlagi ocene babica ve, kako se obnašati do ženske oziroma kako pristopiti na pravi način.« (Študentka 5)

4.3.3 Jaz kot dobra babica

Lastnosti, ki so jih naštele za dobro babice, so anketiranke aplicirale še nase, kar pomeni, da se že identificirajo v svojo bodočo vlogo. Študentka 1 se je ocenila kot osebo, ki ji pritisk ne predstavlja težav in zna ohraniti sproščenost in mirno glavo. Ko se gre za osebe in zanimanje zanje, se jim vedno v celoti posveti, zna jim prisluhni, svetovati in pomagati.

»... pod pritiskom sem še vedno sproščena (znam delati pod pritiskom), ne pretvarjam se, ko rečem, da me nekdo zanima, ampak me res.« (Študentka 1)

Da rada dela z ljudmi, kar se ji je še dodatno potrdilo v srednji šoli, je povedala tudi Študentka 2. V srednji šoli je pridobila kar nekaj znanja glede pristopa in odnosa, je prijazna in pripravljena pomagati. Študentka 3 je zase dejala, da zna razumeti ljudi in jim prisluhni, si zna pridobiti zaupanje, ženskam bi pomagala, kolikor bi se le dalo skozi celoten proces rojevanja:

»... v času bolečine jo bom skušala zamotiti, da bo čim bolj odmisli bolečino, pomagala ji bom skozi ta proces, da ji ne bo naporno, ampak lepo.« (Študentka 3)

Naslednja Študentka 4 je povedala, da se vidi kot dobro babico zaradi vsega stika, ki ga je že imela z mladimi mamicami, novorojenčki, dojenčki.

»Ves čas sem že v stikih z dojenčki, mladimi mamicami; od začetka sem bila z njimi, sem jih poslušala, one so mene klicale – to se dogaja, pa tisto se dogaja ... Znala sem pristopiti, vprašati. Menim, da znam žensko razumeti, pridobiti njeno zaupanje, ji prisluhni.« (Študentka 4)

Zadnja intervjuvanka, Študentka 5 se je ocenila kot oseba, ki zna razumeti, prisluhniti in pridobiti zaupanje ljudi okoli sebe. Trudi se ugotavljati, kaj ljudje okoli nje potrebujejo, njena dobra lastnost je tudi potrpežljivost in mirnost pod pritiskom.

4.4 Prednost predhodne obporodne izkušnje

Pri tem nas je zanimalo ali mislijo, da bi imela študentka, ki že ima svojega otroka prednost pri kliničnem usposabljanju (npr. porodni blok) pred tistimi, ki izkušnje starševstva še nimajo. Kot je bilo že omenjeno, nobena od študentk še nima svojega otroka in tudi prakse na kliniki še niso opravljale, zato je bilo vprašanje zgolj hipotetično.

4.4.1 Biti mama = biti babica?

Študentke so bile pri odgovarjanju na vprašanje enakega mnenja. Vse so bile mišljenja, da bi imela študentka z lastno izkušnjo poroda prednost pred tistimi, ki je nimajo. Tudi pri pojasnilu, zakaj tako mislijo so se pojavljali podobni odgovori. Izpostavile so, da jim je sicer teorija poznana, vendar ima lastno realno doživljanje tudi svoj vpliv.

»Na nek način, ko daš to čez je potem čisto drugače, ko delaš ... Poznaš teorijo, ampak obenem imaš tudi že prakso.« (Študentka 2)

Menijo, da ženska, ki je porod že doživela lažje razume porodnico, ve kaj prestaja, v kakšni situaciji se je znašla, kakšna je bolečina in kakšen pristop si želi.

»Študentka mama točno ve, kaj ženska doživlja, saj je to doživela tudi sama in jo lažje razume.« (Študentka 4)

Ali predhodne obporodne izkušnje vplivajo tudi na odnos babice mentorice do študenta, nas je zanimalo v naslednjem vprašanju. V primerjavi z zgornjim vprašanjem, kjer je prav tako v ospredju predhodna obporodna izkušnja, so se na tem mestu študentke glede na svoje mnenje različno opredelile. Študentke 2, 3 in 5 so bile mnenja, da jih bodo babice na klinikah jemale enakovredno in med njimi ne bodo delale razlik, ne glede na to ali ima že svojo izkušnjo s porodom ali ne.

»Menim, da smo jim vsi študentje enakovredni, da ne delajo razlik med nami.« (Študentka 3)

in

Študentka 5: »Menim, da je bolj pomembno, da pokažeš, kaj znaš, saj načeloma bi morale biti enakovredne.«

Študentka 4 se je nagibala k prednosti za študenta z lastno predhodno porodno izkušnjo, saj je mnenja, da ne moremo enakovredno jemati osebe, ki je že mama in nekoga, ki te izkušnje še nima. Dodala je tudi, da te sam kolektiv bolj spoštuje zaradi izkustvenega znanja ali bodisi pričakuje ustrežnejši pristop do ženske.

V nasprotju z ostalimi pa je Študentka 1 v svojem odgovoru dala prednost neizkušeni. Verjame, da slednje babice prepoznajo kot neizkušene in jih vzamejo pod svoje okrilje. *»Jim želijo pomagati, jih podpreti, jim pokažejo, kako to zares izgleda, čeprav tega še niso izkusile. To bi bilo prav, čeprav točno ne vem, kako to počnejo.«*

4.5 Nepopisan list papirja

Če smo pri prejšnjem vprašanju spraševali po prednostih študentove obporodne izkušnje, še posebno za klinično prakso, smo pri tem vprašanju spraševali ravno obratno. Zanimalo nas je, kaj pa naj bi bila po njihovem mnenju prednost študentov, ki so brez izkušenj prisostvovanja porodu, ko začnejo s študijem babištva.

4.5.1 Vživljanje v porodnice

Intervjuvanke so bile mnenja, da se študentka, ki je že mama, lažje oz. hitreje vživi v situacijo porodnice. Študentka 1 je pri tem nadaljevala, da je v tem primeru prednost študentke brez izkušenj nepristranskost. Na dogajanje ne bi gledala skozi svoje doživljanje, prav tako v primeru negativne izkušnje ne bi imela strahu in pričakovanja najslabšega.

Študentka 2 je nadaljevala: *»... ženski se v celoti posvetimo. Nimamo izkušenj in počasi gremo naprej, za razliko od tistih, ki lahko sklepajo, da nekaj že vedo, kako kakšna stvar poteka.«*

Študentka 3 je bila mnenja, da tudi če že imamo izkušnjo rojevanja, se primerjati z žensko ne smemo oz. to ni prav, saj vsaka nosečnost, porod, starševstvo doživlja po svoje. Dodala je še, da bi se ona postopkov in prijemov naučila tako kot bi bilo potrebno, brez da bi jo oblikovala lastna izkušnja:

» Tako kot bi me na kliniki naučili, tako bi delala.« (Študentka 3)

Študentka 4 je bila podobnega mnenja:

»Teoretično znanje imamo vsi, študentka z lastno izkušnjo pa ima dosti večjo prednost glede doživljanja. (Če bi) imela svojo izkušnjo, bi delala tako kot bi me zaposleni naučili, mi pokazali, ne bi prisegala na neko svoje predznanje, ki izvira iz lastne izkušnje.« (Študentka 4)

Za prednost neizkušenosti v smislu izkustva je Študentka 5 izpostavila lažjo nepristranskost, odprtost do izkušnje vsake individualne porodnice ter obvladovanje čustev. Odvisno bi bilo tudi od tega, kako bi oseba z lastno izkušnjo znala obvladovati svoje izkušnje in v kakšni situaciji bi se znašla. Taka oseba bi lahko imela vedenje o porodu, pa bi vseeno vsako žensko doživljala kot posameznico, brez vnaprejšnjih predstav, ki so plod njenega lastnega izkustva.

»Menim, da če si že bil tam in doživel porod, si ustvariš svoje občutke in gledaš z druge perspektive.« (Študentka 5)

Dodala je še, da se ne obremenjuje s tem, kaj jo čaka, si ne ustvarja nekih pričakovanj in da ji učenje od začetka ne predstavlja težav.

4.5.2 Zaupanje porodnic

Vprašali smo jih prav tako, kakšno je njihovo mnenje o zaupanju porodnic študentkam babištva. Pri tem podvprašanju so vse izpostavile neizkušenost kot slabost.

Študentka 3 je v svojem odgovoru povedala: *»Če bi ženske vedele, katera ima izkušnje, bi zaupale bolj tisti, ki jih že ima.«*

Študentka 5 je odgovorila: »... če nekomu rečeš, da si že sam šel čez to, da veš, kako je, je drugače. Razumeš bolečino ... Kot pa da na primer jaz razlagam o teoriji bolečine, kljub temu pa nimam izkušenj.« (Študentka 5)

Svoj odgovor je na koncu zaključila, da se ji vseeno zdi, da je zaupanje nekaj, kar zgradimo sami in da ima veliko vlogo pri tem prav tako pristop do ženske, prvi vtis. Tudi Študentka 4 je menila, da si moramo zaupanje ženske zaslužiti.

5. RAZPRAVA

Glavna tema naše raziskave se je navezovala na odločitev za izbiro študija babištva, od kje so izhajali motivi študentov, kdo jih je motiviral.

Razlogi, ki so jih navajale naše študentke, so se v večini razlikovali med seboj. Motivacija za študij babištva je na primer izhajala iz popolnoma osebnih razlogov, v smislu želja po lastnih otrocih, vlogi matere, da ji bo prisostvovanje pri porodih omogočilo lažjo pripravo za lastno izkušnjo in da ji bo omogočeno delo z nosečnicami, porodnicami in materami celo življenje. To je eden od razlogov, ki ga nismo mogli primerjati z raziskavo Cullen in sodelavcev (2016), saj ne sovпада z njihovimi ugotovitvami. Eden od njihovih glavnih motivov je izhajal iz osebnih izkušenj v smislu izpostavljenosti porodu ali negi oz. obiskom, ki se jih izvaja po porodu (Cullen et al., 2016). Motiv za izbiro študija v enem od naših primerov je bila mama, ki je opravljala poklic patronažne medicinske sestre. Njeno razlaganje o odnosu z ženskami, njihovo zaupanje, pogovor z njimi, svetovanje in reševanje skrbi, rokovanje z novorojenčki, dojenčki je tako imelo poglobljeno vlogo pri odločitvi za ta študij. Do podobnih odgovorov so prišli tudi Cullen in sodelavci (2016), ki so ugotovili, da je nekatere študente predvsem navdušila interakcija med babico in žensko oz. porodnico, delo z novorojenčkom, osebni kontakt z babico, ko je skrbela za njihove bližnje oz. ožje družinske člane.

Motivacija pa ni izhajala samo iz osebnega kontakta, ampak se je vpliv na odločitev razvil na primer v času obiskovanja srednje zdravstvene šole, pri predmetu Zdravstvena nega otroka. Izkazalo se je, da je želja po delu s porodnicami in rokovanje z novorojenčki veliko večja od dela s starejšimi. Da nekatere delo s starejšimi prav tako ni pritegnilo in so zato izbrali babištvo, so ugotovili tudi Cullen in sodelavci (2016). V nekaterih njihovih primerih so sicer opravili prvo leto študijskega programa zdravstvene nege, vendar zgolj iz razlogov kot so bili, da program babištva še ni bil na voljo ali so se znašli pod pritiskom s strani družine, prijateljev (Cullen et al., 2016). Pogovor z družino je na odločitev glede izbire študija sprva vplival tudi pri nekaterih od naših študentk. Vendar pa je bilo kasneje zanimanje ponovno vzpodbujeno s strani prijateljev/sošolcev. Da je bila motivacija povzročena s strani prijateljev, poročajo Cullen in sodelavci (2016). V primeru neodločenosti o svoji nadaljnji poti, je razpravljanje s prijatelji glede babištva vzpodbudilo zanimanje in željo, da študent poskusi s tem programom (Cullen et al., 2016). Do podobnih ugotovitev smo prišli tudi v naši raziskavi, saj je motivacija pri nekaterih intervjuvankah

izhajala iz pogovora s prijatelji. Program babištva so predstavili na pozitiven način, a na končno odločitev je vplivala še njihova lastna želja po delu z ženskami.

Po primerjavi naših rezultatov z edino primerno raziskavo Cullen in sodelavci (2016) smo ugotovili, da v mnenjih med študenti iz Slovenije in tistimi iz tujine ni večjih odstopanj. Kljub temu, da je v naši raziskavi sodelovalo zgolj pet študentk v starosti od 19 do 21 let, v raziskavi Cullen in sodelavcev (2016) pa je sodelovalo enajst študentov, ki so bili prav tako stari manj kot 21 let. Pri obeh raziskavah je bila uporabljena kvalitativno deskriptivna metoda dela.

Naše ugotovitve glede strahov in izzivov, s katerimi se srečujejo mladi neizkušeni študentje, smo primerjali s tujo študijo Fenwicka in sodelavcev (2016). V njihovo raziskavo so vključili tisti del letnika (10 %), ki so ga predstavljali mladi, neizkušeni bruci do 20. leta, ki so izpostavili, da je bila v 90 % starostna kategorija njihovega letnika 30–40 let (Fenwick, et al., 2016). Glede na to se zdi logično, da so izpostavljeni predvsem negativni občutki glede razlike v letih. Če primerjamo njihove ugotovitve z našimi, se pojavljajo razlike. Vseeno se pojavi ujemanje prvih občutkov – negativnih, kjer je v ospredju strah oz. prestrašenost študenta zaradi napora, ki ga čaka. Med negativnimi občutki naših intervjuvank je bilo tudi razočaranje glede samega programa oz. vsebine nebabiških predmetov. Vendar so se študentke v naši raziskavi vseeno nagibale predvsem k pozitivnosti. Pojavljali so se občutki navdušenja, sreče, veselja, med pozitivnimi odzivi tudi motivacija in želja po uspešno zaključenem študiju.

Med raziskavama se je pojavilo odstopanje tudi glede pričakovanj. Študentje v raziskavi, ki so jo opravljali Fenwick in sodelavci (2016) so se osredotočili ponovno na razliko v letih med sošolci. V naši raziskavi so se dekleta osredotočila na pričakovanja glede študija, programa, samega poteka, manj je bilo dolgoročnih pričakovanj (o delu, poklicu, karierni poti). Le ena izmed študentk je v svoja pričakovanja vključila razmišljanje, kaj ji bo babištvo omogočilo. Torej delo z nosečnicami, porodnicami oz. ženskami, ki potrebujejo pomoč babice ter rokovanje z novorojenčki, kasneje dojenčki.

V naši raziskavi je vseh pet študentk izpostavilo, da je pomembno znanje, ki ga ima babica, da le tega nadgrajuje z dodatnimi izobraževanji, sledi novostim, spremembam in novim načinom dela, jih vključuje v svoje delo in kar je po njihovem mnenju ključnega pomena, prenos teorije v prakso. S tem so se strinjali tudi kandidati v raziskavi Bass in sodelavcev

(2015), saj so mnenja, da bi na tak način babice lažje prepoznavale in uresničevale potrebe posameznih žensk in jim pomagale pri premagovanju strahov. Izpostavljena je bila tudi neizobraženost žensk/porodnic glede procesa poroda, zato so bili intervjuvanci mnenja, da bi babice svoja znanja morale predajati (Bass et al., 2015; Carolan, 2011), kar so menile tudi udeleženske naše raziskave. S tem bi ženske lahko sodelovale pri odločitvah in zaradi informiranosti lažje presodile, kaj je dobro za njih oz. kaj ne (Carolan, 2011).

Da pa bo ženska dobro informirana in bo pridobljene informacije razumela, so potrebne ustrezne komunikacijske spretnosti. Te se kažejo v pripravljenosti babice pri odgovarjanju na vprašanja in razlaganju na način, ki je ženskam razumljiv (Carolan 2011), čemur so pritrdile tudi naše anketiranke.

Veliko pridevnikov, ki so opisovali »dobre babice« se je nanašalo na njen odnos do žensk. Z našimi ugotovitvami sovpadajo tudi ugotovitve v nadaljevanju omenjenih tujih dveh raziskav. Pomen tega, da babica nudi podporo, je do ženske spoštljiva, pozitivno naravnana, skrbna ter se trudi vzpostaviti prijateljski odnos, so izpostavili tudi udeleženci raziskave, ki jo je izvedel Cullen (2011). Po mnenju študentov iz tujih raziskav je babica zagovornica ženske; se zavzema za njene želje in ji nudi občutek varnosti ter zaščite. Verjame v žensko in njeno sposobnost roditi po naravni poti (Carolan, 2011). Babica je po njihovem mnenju varuh naravnega poroda, varuh ženske, njen zagovornik in podpornik (Bass et al., 2015). Njena podpora ni samo fizična, ampak tudi psihična, skupaj s porodnico rešujeta skrbi in strahove. Babica jo ustrezno informira in skuša uresničiti želje, če le ni za to kontraindikacij, se trudi vzpostaviti optimalno okolje za žensko in otroka in ne nudi podpore samo njej, ampak tudi partnerju ter celotni družini, dodajajo Bass in sodelavci (2015).

Pri delu babice se nikakor ne sme pozabiti, da mora biti zmožna delati pod pritiskom, kar so izpostavile tudi naše študentke. V urgentnih situacijah je potrebno hitro in učinkovito ukrepanje. Glede na svoje ugotovitve se s tem strinjajo tudi udeleženci raziskave, ki so jo opravili Bass in sodelavci (2015). Ključnega pomena je zaupanje v svoje sposobnosti in znanje, da pri tem ne pride do panike, ampak se odreagira čim bolj mirno in ustrezno oz. se v pravem trenutku, glede na oceno situacije, odloči za iskanje pomoči ali drugega mnenja. Tudi Carolan (2011) v svojih ugotovitvah izpostavlja potrebo za usposobljenost babice za delo pod različnimi pogoji, njeno prilagodljivost in predanost.

Kaj menijo o prednosti študentov z lastno porodno izkušnjo, smo ugotavljali skupaj z raziskavo Fenwick in sodelavcev (2016) ter prišli do podobnih ugotovitev. Študenti babištva menijo, da imajo študentke s predhodno lastno izkušnjo poroda prednost pred ostalimi in naj bi postale dobre ali celo boljše babice. Kljub temu so študentje v naši in tuji primerljivi študiji ugotovili nekatere prednosti neizkušenosti. Fenwick in sodelavci (2016) poročajo, da so neizkušeni študenti dobivali pozitivne odzive, da so bili dobro sprejeti s strani porodnic, vzpostavili so zaupanje, še posebno pri mlajših ženskah, z nekaterimi so celo stkali prijateljske vezi. V našem primeru so bila mnenja študentk v večini enaka in so se razlikovala od zgornjih rezultatov, verjetno ker še niso bila na kliničnem usposabljanju. Kljub temu sta dve študentki odgovor zaključili, da si moramo zaupanje (ne glede na izkušnje) zaslužiti. Vseeno pa izkušnost cenijo. Menijo, da ima študent z lastno izkušnjo boljše možnosti za spoštovanje in sprejetost – tako s strani babic mentoric kot tudi rojevajočih žensk. Fenwick in sodelavci (2016) so pri svojem raziskovanju ugotovili podobno.

Vzorec naše raziskave, ki ga predstavlja zgolj pet študentk programa babištva generacije 2019/2020 nam pove, da ugotovitve naše raziskave ne moremo posploševati na celotno populacijo predhodnih, zdajšnjih in prihajajočih študentov prvega letnika. Tudi zastavljena vprašanja so v veliki meri izhajala iz osebnega stališča oz. predstav o babištvu, kar bi lahko šteli pod omejitve raziskave. Glede na zbrano literaturo, ki je izhajala predvsem iz tujih raziskav so se pri določenih poglavjih pojavila odstopanja. V Sloveniji podobne raziskave še ni bilo izvedene. Intervjuvanke, vključene v našo raziskavo, še niso obiskovale klinične prakse, zato so bili njihovi odgovori podani na podlagi lastnega mišljenja oz. predstav, ki so si jih ustvarile na prvih urah predavanj. Za razliko od njih pa so bili v eni od tujih raziskav kandidati že na klinični praksi in so svoje odgovore podali na podlagi izkušenj iz kliničnega okolja in interakcij z babico. To je lahko še ena omejitev študije, saj bi bili lahko odgovori naših intervjuvank drugačni, če bi bile že vključene v klinično okolje in sodelovale z babicami/mentorici ter šele nato odgovarjale na vprašanja.

Glede na pridobljene rezultate in pregledano literaturo bi lahko rekli, da so študentje kljub svojim pozitivnim pričakovanjem in veliki motiviranosti večkrat na samem začetku zelo razočarani, se počutijo odveč in se bojijo odziva porodnic. Vendar pa obstajajo razlogi, zakaj bi si morale porodnice želeti, da bi pri svojem porodu imele poleg študenta. Študent je ves čas poroda ob ženski in ji s tem nudi stalno podporo ter se spoznava z njo, vzpostavi

vez in zaupanje. Babice oz. njihove mentorice morajo večkrat obravnavati tudi po več žensk naenkrat, opravljajo ogromno administrativnega dela, skrbijo za vsa potrebna zdravila in jim zato za stalno podporo in spoznavanje večkrat zmanjka časa. Niso opora samo ženski, ampak tudi partnerju in ga tudi večkrat vključijo v dogajanje. Študentje imajo kljub praktični neizkušenosti veliko teoretičnega znanja, ki ga nadgrajujejo in dopolnjujejo z novimi ugotovitvami, so bolj dovzetni za nove načine dela oz. pristope, ki lahko ženskam pomagajo do lažjega poroda oz. lajšanja bolečin (Peacock 2018).

Visokošolski učitelji programa babištva si prizadevajo usposobiti študente v zgolj treh letih v strokovnjake na področju zdravstvenega varstva žensk, kar seveda pomeni naporen in obsežen študij z veliko odrekovanja in močne volje. Da se študentov ne zavaja, se jim že na uvodnih urah predstavi celoten program z njihovimi obveznostmi, nalogami in pričakovanji. Vendar pa se tukaj večkrat pozabi na njihove občutke, s katerimi se srečujejo, ko prvi dan na uvodni predstavitvi poslušajo, kaj jih čaka v prihajajočem študijskem letu. Menim, da bi moralo biti na uvodnih mentorskih urah več poudarka na pogovoru glede njihovih pričakovanj (ali je to tisto, kar so pričakovali), občutkov (jih je strah, so še bolj motivirani, bodo zmogli ali zaupajo vase in svoje sposobnosti). Obenem pa bi jim lahko že takrat predstavili pozitivne plati študenta kljub neizkušenosti in jim s tem dali dodatno motivacijo za nove izzive ter si s tem pridobili tudi njihovo zaupanje.

6. ZAKLJUČEK

Ko se je v življenju potrebno odločiti o svoji nadaljnji poti in izbrati ustrezen študij, vsak posameznik izhaja iz nekega motiva ali ima ob sebi osebo, ki ga motivira. Da so motivi zelo raznoliki, kljub isti izbiri študijske smeri, smo lahko razbrali prav v tej raziskavi.

Motivacija, da bi postale babice, je izvirala iz lastne želje po otrocih, pomoči ženskam, dela z novorojenčki, iz samega zanimanja kaj babištvo sploh je, navdušenosti nad odnosom med babico in žensko ter njenim delom. Pri primerjanju rezultatov tujih raziskav smo ugotovili, da bistvenih razlik med študenti ni. Motivi so izhajali iz zanimanja za babištvo, dela z novorojenčki, opazovanja odnosa med babico in žensko oz. poslušanja zgodb. Pojavijo se določena odstopanja ob primerjavi z rezultati drugih študij, vendar ne smemo izključiti dejstva, da je bilo v našo raziskavo vključenih zgolj pet študentk.

Študentje so se na začetku študija soočili z negativnimi občutki kot so strah, pričakovanje napora in razočaranje, kljub temu pa niso bili izključeni niti pozitivni občutki kot so navdušenje, sreča, veselje in želja po uspešno zaključenem študiju. Prav tako pozitivno je bila ocenjena tudi vloga babica v njihovih očeh. Delo babice smatrajo kot odgovornost, ki zahteva veliko znanja, ki ga je potrebno nadgrajevati in znati uporabljati. Babica mora predvsem zaupati vase in svoje sposobnosti, znati delati pod pritiskom, obenem pa je prijazna in odprta, zna prisluhniti in slišati.

Na podlagi zgornjih ugotovitev, s katerimi smo odgovorili na glavna vprašanja raziskave bi lahko rekli, da se študentke za ta študij odločajo s pravimi nameni oz. motivi. Pri vseh je bilo videti, da vedo kaj je babištvo, kakšno delo jih čaka, kakšna je pravzaprav vloga babice v času nosečnosti, poroda in poporodnega obdobja, da ni to samo delo z novorojenčki, dojenčki, temveč je v ospredju ženska, njene potrebe, želje in delo z njo.

V raziskavi smo se osredotočili predvsem na motive za izbiro študija, vlogo babice in občutke ter pričakovanja ob začetku študija pri študentkah, ki še niso bile na klinični praksi. Da bi raziskavo dopolnili, bi lahko po končanem prvem letniku ponovno izvedli raziskavo pri istih študentkah z istimi oz. podobnimi vprašanji in primerjali, ali so njihov pogled na babico in njihova pričakovanja kaj spremenili, ali je še vedno ostala tista želja po tem poklicu ali pa so ugotovile, da za to niso primerne.

7. LITERATURA IN DOKUMENTACIJSKI VIRI

Bass J, Sidebotham M, Gamble J, Fenwick J (2015). Commencing Undergraduate Midwifery Students' Beliefs About Birth and the Role of the Midwife. *International journal of childbirth* 5(2): 83–91. Doi: 10.1891/2156-5287.5.2.83

Carolan M (2011). The good midwife: commencing students views. *Midwifery* 27(4): 503–08. Doi: 10.1016/j.midw.2010.03.012

Cullen D, Sidebotham M, Gamble J, Fenwick J (2016). Young student's motivations to choose an undergraduate midwifery program. *Women and birth* 29(3): 234–39. Doi: 10.1016/j.wombi.2015.10.012

Direktiva 2013/55/EU Evropskega parlamenta in sveta z dne 20. novembra 2013 o spremembi direktive 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij in Uredbe (EU) št. 1024/2012 o upravnem sodelovanju prek informacijskega sistema za notranji trg (uredba IMI) (UL L 354/132, 28.12.2013, str. 4)

European Commission (2018). Learning Opportunities and Qualifications in Europe: Learning Opportunity: Babištvo (Midwifery) Dostopno na: <https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/babi%C5%A1tvo-midwifery> <28. 8. 2019>.

Fenwick J, Cullen D, Gamble J, Sidebotham M (2016). Being a young midwifery student: A qualitative exploration. *Midwifery* 39: 27–34. Doi: 10.1016/j.midw.2016.04.010

Gider K (2010). Odločitev za študij. Ljubljana: Nevtron & Copmany d.o.o.. Dostopno na: <https://www.student.si/studij-in-kariera/odlocitev-za-studij/?cn-reloaded=1> <15. 10. 2020>.

Kordeš U, Smrdu M (2015). Osnove kvalitativnega raziskovanja. Koper: Založba Univerze na Primorskem: 51–60. Dostopno na: <http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-6963-99-2/mobile/index.html#p=1> <29. 10. 2019>.

Peacock F (2018). Reasons to have a students midwife at birth. *Bellybelly: Birth*. Dostopno na: <https://www.bellybelly.com.au/birth/5-reasons-to-have-a-student-midwife-at-the-birth/> <15. 10. 2020>.

Plemen T in Mivšek A P (2017). Prvo srečanje s porodom med študenti babištva: samoocena občutij ob prvi klinični praksi v porodnem bloku. Obzornik zdravstvene nege, 51(3), str. 226–233. doi: 10.14528/snr.2017.51.3.162

Strniša K (2017). Motivacija. Ljubljana: BRST Psihologija. Dostopno na: <https://www.brstpsihologija.si/motivacija/> <15. 10. 2020>.

ZZBNS – Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije (2013). Definicija babiške nege. Dostopno na: <https://www.zbornica-zveza.si/babiske-nege/> <28. 9. 2019>.

8. PRILOGE

8.1 Soglasje študenta za sodelovanje v raziskavi

SOGLASJE ŠTUDENTA ZA SODELOVANJE V RAZISKAVI

Naslov diplomskega dela: Motivi za študij babištva

Vabljeni ste k sodelovanju v raziskavi, ki poteka v okviru diplomskega dela »Motivi za študij babištva«. Raziskavo izvaja absolventka babištva Nuša Kerznar za zaključek študija Babištva 1. stopnje. Raziskava poteka pod strokovnim mentorstvom doc. dr. Ane Polone Mivšek, dipl. bab. in asist. Mateje Kusterle, dipl. bab.

Namen raziskave je ugotoviti motive/razloge, zaradi katerih se študentje iz Slovenije odločajo za program babištva, njihove občutke ob samem začetku, mišljenje o študentih, ki že imajo lastne izkušnje in vloge babice v njihovih očeh.

Podatki bodo zbrani v obliki intervjuja, ki bo trajal približno pol ure. Sodelovanje v raziskavi je popolnoma prostovoljno z možnostjo odstopa kadarkoli. Zagotovljena je anonimnost vaših podatkov, ki bodo uporabljeni izključno za raziskovalni namen diplomskega dela.

S podpisom potrjujem, da sem izjavo prebral/a in sem imel/a priložnost za postavitev dodatnih vprašanj v primeru nejasnosti glede raziskave. Prostovoljno potrjujem svojo privolitev za udeležbo v raziskavi ter dovolim uporabo anonimnih podatkov za raziskovalne namene diplomskega dela Motivi za študij babištva.

Datum: _____

Ime in priimek udeleženca: _____

Podpis: _____

8.2. Vprašanja za intervju

1. Vaši občutki ob začetku študijskega leta (pričakovanja)?
2. Imate že lastno izkušnjo s porodom?
3. Ali mislite, da imajo/imate študentje z lastnimi izkušnjami poroda prednost pred tistimi brez izkušenj? Zakaj?
 - 3.1 Kako bi babice gledale na izkušene in neizkušene, bi bile enakovredne?
 - 3.2 Kateri bi ženske bolj zaupale?
4. Kaj so po vašem mnenju prednosti mladega študenta brez izkušenj?
 - 4.1. Kaj menite, bi izkušene študentke primerjale sebe s porodnicami?
5. Kakšne lastnosti mora po vašem mnenju imeti dobra babica oz. kdo je dobra babica?
 - 5.1 Kako je z izobraževanjem, dodatnim znanjem?
6. Zakaj menite, da ste primerni za vlogo babice?
7. Zakaj ste se odločili za poklic babice, kaj vas je motiviralo?
8. Spol?
9. Starost?